

Betænkning afgivet af Forsvarsudvalget den 22. marts 2011

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om regler for udsendelse af danske soldater og tilfangetagelse eller overdragelse af fanger

[af Frank Aaen (EL) m.fl.]

1. Ændringsforslag

Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Radikale Venstres og Enhedslistens medlemmer af udvalget har stillet 1 ændringsforslag til beslutningsforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Beslutningsforslaget blev fremsat den 28. oktober 2010 og var til 1. behandling den 2. december 2010. Beslutningsforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Forsvarsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i 2 møder.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, DF og KF) indstiller beslutningsforslaget til forkastelse ved 2. behandling.

Venstres, Dansk Folkepartis og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget er af den opfattelse, at et nationalt dansk regelsæt som nævnt i beslutningsforslaget ikke er egnet til at sikre, at en selvstændig udenlandsk nation overholder sine internationale forpligtelser.

Danmark har selvsagt et ansvar for at overholde den humanitære folkeret og menneskerettighederne og tager konsekvent afstand fra alle tiltag, som krænker tilbageholdtes rettigheder. Tortur og anden form for mishandling bør øjeblikkelig undersøges og gøres til genstand for retsforfølgelse.

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti er af den opfattelse, at de eksisterende regelsæt og initiativer sikrer, at Danmark efterlever dette ansvar. Det følger således af folkeretten, at det er den stat, der har den tilbageholdte i sin varetægt, som har ansvaret for den pågældende. Spørgsmålet om et eventuelt medansvar for tilbageholdte, der ikke er og aldrig har været i Danmarks varetægt, vil bero på en konkret vurdering af omstændighederne på jorden.

Venstres, Dansk Folkepartis og Det Konservative Folkepartis medlemmer finder, at spørgsmål af folkeretlig karakter vedrørende bl.a. den nærmere fastlæggelse af et eventuelt folkeretligt medansvar for andre nationers tilbageholdte naturligt kan indgå i overvejelserne om den kommende militærmanual. Partierne bag det seneste forsvarsforlig har således besluttet, at der skal udarbejdes en militærmanual til brug for forsvarets personel. Manualen skal omfatte en række relevante forhold for udsendte soldater, bl.a. i relation til den humanitære folkeret. Forsvaret har allerede indarbejdet den humanitære folkeret i sine direktiver, og det er hensigten, at militærmanualen får en merværdi for forsvaret.

Allerede i dag har danske soldater både en handlepligt og en meldepligt, såfremt de bevidner tortur eller umenneskelig behandling. Dette fremgår af Forsvarskommandoens direktiver, hvorefter forsvarets personel skal søge at hindre enhver i at udøve tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, hvis det kan ske, uden at personalet derved udsætter sig selv eller andre for særlig fare eller opofrelse. Desuden medfører meldepligten for forsvarets personel, at det skal indberettes til den nærmeste chef, hvis man har kendskab til eller rimelig mistanke om, at nogen har til hensigt at overtræde, overtræder eller har overtrådt forbuddet mod tortur og anden form for mishandling.

Handle- og meldepligten indgår desuden i forsvarets træning og uddannelser, og den er indarbejdet i de missionspecifikke direktiver, der er gældende for udsendte enheder. Generelle instruktioner – i form af soldatens kort – er tillige udleveret til alle udsendte soldater. Endelig er overholdelsen af internationale forpligtelser også en integreret del af den uddannelse, som danske styrker leverer til udenlandske samarbejdspartnere i missionsområderne.

Særlig for så vidt angår Afghanistan, har Danmark indgået en overdragelsesaftale den 8. juli 2005. Aftalen skal sikre, at personer, som danske soldater overdrager til afghanske myn-

digheder, behandles i overensstemmelse med internationale forpligtelser. Samtidig har den afghanske regering forpligtet sig til ikke at eksekvere dødsdomme over personer, som de danske styrker har tilbageholdt og overdraget til afghansk varetægt. Danske styrker fører løbende tilsyn med tilbageholdte, der overdrages til afghanske myndigheder, og Danmark er i samarbejde med andre ISAF-lande i løbende dialog med de afghanske myndigheder om forhold vedrørende tilbageholdte.

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti finder samlet set, at Danmark gør, hvad der er muligt, for at sikre, at personer, der tilbageholdes under operationer, hvor danske styrker medvirker, bliver behandlet i overensstemmelse med det internationale regelsæt.

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti kan derfor ikke tilslutte sig beslutningsforslaget.

Et *mindretal* i udvalget (S, SF, RV og EL) indstiller beslutningsforslaget til *vedtagelse* med det stillede ændringsforslag.

Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre og Enhedslisten er af den opfattelse, at beslutningsforslagets vedtagelse vil kunne medvirke til at klargøre reglerne for behandling af tilbageholdte personer i forbindelse med danske militære engagementer i udlandet. Regeringen vil kunne opfylde det i beslutningsforslaget indeholdte pålæg ved at indarbejde et regelsæt i den militærmanual, som partierne bag det sidste forsvarsforlig allerede har besluttet skal udarbejdes.

Der hersker i dag ingen tvivl om Danmarks folkeretlige forpligtelser i situationer, hvor de tilbageholdte er i dansk varetægt. Ej heller hersker der tvivl om danske styrkers handlepligt og meldepligt i situationer, hvor danske styrker overværer, at allierede overtræder menneskerettighederne eller Genèvekonventionerne i forbindelse med pågribelse eller tilbageholdelse af fanger.

De sidste 10 års militære engagementer i henholdsvis Afghanistan og Irak har imidlertid afdækket to typer af situationer, hvor Danmarks forpligtelse var mindre entydig. Beslutningsforslaget sigter på at klargøre reglerne i disse situationer.

Den første type handler om videregivelse til andre landes styrker af fanger, som er pågrebet eller tilbageholdt af danske styrker. I den såkaldte krigsfangesag havde danske styrker tilbageholdt 34 personer, som var mistænkt for at være kombattanter fra Taliban. Disse blev efterfølgende videregivet til amerikanske styrkers varetægt, selv om USA tydeligt havde tilkendegivet, at USA – i modsætning til Danmark – ikke opfattede tilfangetagne kombattanter fra Taliban som krigsfanger. Regeringens argument var, at fangerne ikke havde krigsfangestatus, mens de var i dansk varetægt – en vurdering, som bl.a. er blevet anfægtet af professor, dr. jur. Frederik Harhoff. Nærværende beslutningsforslag sigter bl.a. på at præcisere status for tilfangetagne i sådanne tilfælde, herunder at man ikke kan overlade tilfangetagne til en anden magt, hvis det betyder, at de får en anden og mindre fordelagtig status, end de ville have haft, hvis de fortsat havde været i dansk varetægt.

Den anden type handler om behandling af fanger, som ikke officielt har været i dansk varetægt, men som er tilbageholdt

på grund af danske soldaters indsats, f.eks. i en situation, hvor danske styrker stormer en ejendom, som mistænkes for at huse kombattanter eller kriminelle, men hvor den egentlige pågribelse foretages af en repræsentant for en allieret stat. I sådanne tilfælde mener Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre og Enhedslisten, at Danmark må tage et medansvar for de tilbageholdte og ikke kan fraskrive sig dette ansvar ved at lade en repræsentant for en allieret stat foretage selve pågribelsen.

Beslutningsforslaget skal dog ikke medføre, at Danmark holdes ansvarlig for personer pågrebet eller tilbageholdt uden danske styrkers nærvær, eller når der kun har været en mindre tilstedeværelse af dansk militært personel. Det gælder for eksempel i situationer, hvor en allieret stats styrker som en del af en større operation med dansk deltagelse tilbageholder eller pågriber personer, uden at der er danske styrker til stede, eller hvor den danske deltagelse begrænser sig til tilstedeværelsen af en eller få personer, f.eks. tolke. I sådanne situationer er danske styrker naturligvis fortsat forpligtet til at handle eller melde, hvis de overværer overgreb, men Danmark kan ikke som stat være ansvarlig for fangernes videre behandling.

Liberal Alliance, Kristendemokraterne, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldi og Sambandsflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen. Der gøres opmærksom på, at et flertal eller et mindretal i udvalget ikke altid vil afspejle et flertal/mindretal ved afstemning i Folketingssalen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af et *mindretal* (S, SF, RV og EL):

Til teksten

1) Teksten affattes således:

»Folketinget pålægger regeringen at indføre et regelsæt for dansk krigsdeltagelse, der sikrer, at fanger, som pågribes eller tilbageholdes under operationer ledet af danske styrker eller i danske styrkers nærvær under operationer med betydelig dansk deltagelse, behandles i overensstemmelse med Genèvekonventionerne og menneskerettighederne.«
[Afgrænsning af forpligtelsen]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Med ændringen udgår kravet om, at de danske styrker skal føre lister over og føre tilsyn med personer, der er tilfangetaget under aktioner med dansk medvirken, indtil løsladelse eller domfældelse af de pågældende. Samtidig tydeliggøres definitionen af dansk deltagelse.

Hans Christian Thoning (V) fmd. Karsten Nonbo (V) Kristian Pihl Lorentzen (V) Peter Juel Jensen (V)

Michael Aastrup Jensen (V) Marion Pedersen (V) Ib Poulsen (DF) Søren Krarup (DF) Helge Adam Møller (KF)

John Dyrby Paulsen (S) Jens Christian Lund (S) Poul Andersen (S) nfm. Julie Rademacher (S) Holger K. Nielsen (SF)

Pernille Frahm (SF) Niels Helveg Petersen (RV) Frank Aaen (EL)

Liberal Alliance, Kristendemokraterne, Siumut, Inuit Ataqatigiit, Tjóðveldi og Sambandsflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Liberal Alliance (LA)	3
Socialdemokratiet (S)	45	Kristendemokraterne (KD)	1
Dansk Folkeparti (DF)	24	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	23	Siumut (SIU)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	17	Tjóðveldi (T)	1
Radikale Venstre (RV)	9	Sambandsflokkurin (SP)	1
Enhedslisten (EL)	4	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	2

Oversigt over bilag vedrørende B 7**Bilagsnr. Titel**

1	Udkast til tidsplan
2	Endelig tidsplan
3	1. udkast til betækning
4	Opdateret tidsplan
5	2. udkast til betækning